

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

SOU 2016:58: Ändrade mediegrundlagar

Sveriges Tidskrifter har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och vill anföra följande:

Föreningen Sveriges Tidskrifter representerar över 350 fack-, konsument-, serie- och kulturtidskrifter. Av alla upplagekontrollerade tidskrifter är det mer än 80 procent. Den samlade upplagan per utgivningstillfälle är nästan 18,5 miljoner exemplar och den totala årsupplagan hamnar på nästan 260 miljoner exemplar.

Av de totala annonsintäkterna inom mediesektorn står tidskrifterna för över sex procent eller drygt ca 1,7 miljarder kronor.

Tidskrifterna medverkar som förmedlare av nyheter, information och underhållning, i opinionsbildning och undervisning, i samhällsdebatten och den kulturpolitiska debatten.

De är alltså av stor betydelse för den demokratiska debatten liksom för att på alla områden bidra till att fördjupa och utveckla företag, organisationer, samhälle och individer.

Inledning

Utredningens uppdrag har varit att, med utgångspunkt i det nuvarande tryck- och yttrandefrihetsrättsliga systemet, se över grundlagsregleringen i ett antal avseenden. Det har inte varit utredningens uppdrag att reformera TF och YGL i grunden.

Villkoren för automatiskt grundlagsskydd enligt databasregeln

Vad gäller villkoren för automatiskt grundlagsskydd är begreppet "redaktion" av central betydelse för tillämpningen och har sin bakgrund i att det vid tiden för regelns tillkomst handlade om att de traditionella massmedieföretagen (tidningar, radio- och tv-företag) skulle ha möjlighet att "som ett komplement till den traditionella verksamheten, publicera innehåll på webben".

Om massmedieföretaget har, helt eller delvis, skilda redaktioner för publicering på olika plattformar uppstår oklarheter huruvida det automatiska grundlagsskyddet gäller för massmedieföretagets webbplatser, eller om det krävs särskilt utgivningsbevis. Det bör vara självklart att dessa webbplatser ska omfattas av det automatiska grundlagsskyddet – inte minst med tanke på vikten av bibehålllet meddelarskydd.

I sitt betänkande har Mediegrundlagskommittén övervägt möjligheten att ersätta begreppet "redaktion". Alldeles oavsett borde det vara möjligt att hitta en lagteknisk lösning där det tydligt framgår att det automatiska grundlagsskyddet för massmedieföretagens webbplatser inte är beroende av hur man väljer att organisera verksamheten.

Användarkommentarer och externa informationsleverantörer

Användarkommentarer

Sveriges tidskrifter tillstyrker förslaget om att införa en regel som klargör att grundlagsskydd gäller för sådana delar av databasen där det framgår som klart att informationen härrör från den som driver verksamheten och att detta gäller även om viss information har tillförts av annan än den som driver verksamheten.

Förekomsten av externt material i databaser med utgivningsbevis

Sveriges tidskrifter tillstyrker förslaget om att det ska klargöras att grundlagsskyddet för databaser med utgivningsbevis vid förekomst av externt material ska vara detsamma som för databaser med automatiskt grundlagsskydd.

Massmedieföretagens avskilda ytor på sociala medier

Twitter, Facebook och Youtube är i dag distributörer av innehåll från medieföretagen. Att vara aktiv på sociala medier är en del av mediernas publiceringsstrategi.

Det är i dag rättsligt oklart i vilken mån och under vilka förutsättningar grundlagsskydd med stöd av databasregeln kan gälla för material som publiceras av ett massmedieföretag på en för massmedieföretag avskild yta på sociala medier.

Mediegrundlagskommittén har analyserat frågan och gjort bedömningen att det "inte framkommit tillräckligt starka skäl för att ändra den nuvarande bedömningen när det gäller frågor rörande massmedieföretagens yttranden på avskilda ytor på sociala medier". Frågan överlämnas istället till rättstillämpningen.

Det innebär att betydande oklarheter kvarstår.

Omfattningen och betydelsen för mediernas verksamhet på sociala medier är stor och ett tydligare ställningstagande hade behövts. Inte minst med tanke på att kommittén också skriver att bedömningen att "massmedieföretagens avskilda ytor på sociala medier i nuläget saknar grundlagsskydd" kan ifrågasättas och "enligt vår bedömning framstår det inte som uteslutet att massmedieföretagens avskilda ytor på sociala medier redan i dag kan omfattas av det automatiska grundlagsskyddet".

Preskriptionsregler och ansvar för databaser

Utredningen presenterar två förslag för att lösa problemet med det eviga utgivarskapet. Sveriges tidskrifter hade dock välkomnat ett tredje förslag, nämligen en preskriptionstid på sex månader från publiceringsdatum för yttranden i alla grundlagsskyddade medier oavsett plattform.

Utredningens primära förslag kommer inte tillrätta med den så kallade arvsyndens, som innebär att en tillträdande utgivare får ta ansvar för en tidigare utgivares publiceringsbeslut. Regeln om ansvarsfrihet begränsar förvisso ansvaret ett år tillbaka i tiden, men kräver ändå att utgivaren tar ställning till äldre publiceringar om målsägande eller JK påtalar eventuellt yttrandefrihetsbrott. Det finns därför en risk att förslaget skapar en grogrund för kampanjer som begär att yttranden ska tas bort och att utgivare tar bort yttranden i större omfattning än vad det finns skäl till.

Av de förslag som presenteras i betänkandet förordar Sveriges tidskrifter det alternativa förslaget (bilaga 5) som utgår från publiceringsdatum med en preskriptionstid på ett år. Enligt detta förslag kommer en utgivare alltid endast ansvara för det material som han eller hon själv har låtit publicera. I kombination med en rimligt avvägd preskriptionstid uppnås också den önskvärda effekten att ansvarsfrågan kommer att bedömas av den samtid som publiceringen skedde i.

Personlig integritet och grundlagsskydd

Kommittén föreslår att det införs undantagsbestämmelser i TF och YGL som avser känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser med mera. Samtliga uppgiftssamlingar som har ordnats så att det är möjligt att söka eller sammanställa de aktuella uppgifterna kan omfattas av undantaget. En förutsättning för att undantag ska gälla är att det med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig, finns särskilda risker för otillbörliga intrång i den enskildes personliga integritet.

Det är lätt att se behovet av en regel som möjliggör ingripande mot vissa slag av söktjänster avseende kvalificerat känsliga uppgifter. En förutsättning för en sådan inskränkning i yttrandefriheten är att bestämmelsen görs så avgränsad att den inte riskerar att träffa, eller ens uppfattas kunna träffa, liknande verksamhet som i högsta grad förtjänar grundlagsskydd. Därför kräver en eventuell fortsatt beredning av frågan att en snävare avgränsning av regeln görs mot massmedial verksamhet.

Internationellt rättsligt samarbete

Utredningen föreslår att det i TF respektive YGL införs en bestämmelse som gör det möjligt att lämna internationellt rättsligt bistånd på det grundlagsskyddade området enligt vad som anges i lag. Bistånd ska kunna vägras om detta står i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Frågan om internationellt rättsligt bistånd har utretts flera gånger tidigare dock utan att resultera i lagstiftning. Sveriges tidskrifter anser att så inte heller bör ske denna gång. Kommitténs förslag visar inte på ett reellt behov av att införa denna bestämmelse. De rättsfall som diskuteras föranleder inte en heller en förändring, snarare tvärtom. Förslaget avstyrks.

Stockholm den 4 januari 2017

Kerstin Neld
VD